

לא נובעת אמיתותה של טענת A המתאימה, אולם שקריותה של טענה E המתאימה אכן נובעת. ריבוע הניגודים המסורתי מספק את הבסיס למספר ניכר של היסקים ישירים כאלה. בקבלנו את האמיתות או השקריות של אחת מן הטענות ההחלטיות בעלות הצורה התקנית, יש באפשרותנו להסיק ישירות על אמיתותן או שקריותן של חלק מן הטענות האחרות, או של כולן. אפשר לרשום כך את ההיסקים הישירים המבוססים על ריבוע הניגודים המסורתי:

- A נתונה כאמיתית: E שקרית, I אמיתית, O שקרית.
 E נתונה כאמיתית: A שקרית, I שקרית, O אמיתית.
 I נתונה כאמיתית: E שקרית, ואילו A ו-O אינן מוגדרות.
 O נתונה כאמיתית: A שקרית, ואילו E ו-I אינן מוגדרות.
 A נתונה כשקרית: O אמיתית, ואילו E ו-I אינן מוגדרות.
 E נתונה כשקרית: I אמיתית, ואילו A ו-O אינן מוגדרות.
 I נתונה כשקרית: A שקרית, E אמיתית, O אמיתית.
 O נתונה כשקרית: A אמיתית, E שקרית, I אמיתית.

תרגילים

- מה אפשר להסיק על אמיתותן או שקריותן של הטענות שבכל אחת מן הקבוצות הללה, אם נניח שהראשונה אמיתית? אם נניח שהיא שקרית?
- * 1. א. כל המנהלים מצליחים הם אנשים נבונים.
 ב. שום מנהל מצליח איננו איש נבון.
 ג. מנהלים מצליחים אחדים הם אנשים נבונים.
 ד. מנהלים מצליחים אחדים אינם אנשים נבונים.
 2. א. שום חיה בעלת קרניים איננה טורפת.
 ב. חיות אחדות בעלות קרניים הן טורפות.
 ג. חיות אחדות בעלות קרניים אינן טורפות.
 ד. כל החיות בעלות הקרניים הן טורפות.
 3. א. איוטופים אחדים של אורניום הם חומר מאוד לאיציב.
 ב. איוטופים אחדים של אורניום אינם חומר מאוד לאיציב.
 ג. כל האיוטופים של האורניום הם חומר מאוד לאיציב.
 ד. שום איוטופ של אורניום איננו חומר מאוד לאיציב.

4. א. פרופסורים אחדים אינם מרצים משעשעים.
 ב. כל הפרופסורים הם מרצים משעשעים.
 ג. שום פרופסור איננו מרצה משעשע.
 ד. פרופסורים אחדים הם מרצים משעשעים.

IV. היסקים ישירים נוספים

ישנם עוד סוגים של היסקים ישירים, מלבד אלה הקשורים בריבוע הניגודים המסורתי. בחלק זה נציג שלושה מסוגים אחרים אלה. הסוג הברור ביותר של היסק ישיר נובע מחילוף פשוט בין מונח הנושא ומונח הנשוא של טענה. היסק זה מכונה היפוך והוא תקף לחלוטין במקרה של טענות E ו-I. באופן ברור, הפסוק "שום אדם איננו מלאך" טוען אותה הטענה שטוען הפסוק "שום מלאך איננו אדם" וכל אחד מהם יכול להיות מוסק באופן תקף ממשגהו באמצעות ההיסק הישיר המכונה היפוך. באותה מידת בהירות, הטענות "סופרים אחדים הם נשים" ו"נשים אחדות הן סופרים" הן שקולות מבהיגה לוגית, כך שכל אחת מהן יכולה להיות מוסקת באופן תקף מן האחרת בדרך ההיפוך. אומרים על פסוק החלטי שצורתו תקנית כי הוא "היפוכו" של פסוק אחר, כשהוא נוצר בדרך הפשוטה של חילופין בין מונחי הנושא והנשוא שלו. וכך, "שום אידיאליסט איננו מדינאי" הוא היפוכו של "שום מדינאי איננו אידיאליסט", וכל אחד מהם יכול להיות מוסק באופן תקף ממשגהו בדרך ההיפוך.

ברם, באופן כללי היפוכו של פסוק A איננו נובע באופן תקף מאותו פסוק A, וכך, אם פסוקנו המקורי הוא "כל הכלבים הם חיות", היפוכו, "כל החיות הן כלבים", איננו נובע כלל וכלל מן הפסוק המקורי — והפסוק המקורי הוא אמיתי, אולם היפוכו הוא שקרי. תורת ההיגיון המסורתית הכירה בעובדה זו, כמוכח, אולם טענה שמשגה הדומה מאוד להיפוך הינו תקף לפסוקי A, דבר זה כונה "היפוך בדרך ההגבלה" (או per accidens). הוא מתנהל בדרך של חילופין בין מונחי הנושא והנשוא ושינוי כמות הפסוק מכולל לחלקי. וכך טענו כי מן ההקדמה "כל הכלבים הם חיות" אפשר להסיק באופן תקף את המסקנה "חיות אחדות הן כלבים", וההיסק הוא היפוך בדרך ההגבלה. בסוג זה של היפוך נתבונן הלאה בחלק הקרוב.

לבסוף, יש לשים לב כי באופן כללי, פסוק O איננו אפשר להפוך באופן תקף. שכן לפסוק O האמיתי "חיות אחדות אינן כלבים" יהיה היפוכו הפסוק

השקרי "בלבים אחדים אינם חיות". אנו רואים איפוא כי פסוק O והיפוכו אינם שקולים בדרך-כלל.

המונח "מהפך" משמש כדי לציין הקדמתו של היסק ישיר בדרך ההיפוך, והמסקנה מכונה "היפוך". הטבלה שכאן נחשבה במסורת כמסקנת תמינה שלמה על ההיפוכים התקפים:

היפוכים		מהפך
	היפוך	
A :	P	כל S הוא P
E :	שום S איננו P	שום S איננו P
I :	S	S אחדים הם P
O :	S	S אחדים אינם P

(בדרך-כלל אין שקול)

היפוכו של פסוק נתון מכיל בדיוק אותם מונחים שבפסוק הנתון (סדרם הפוך) והוא בעל אותה איכות.

הסוג הבא של היסק שנדון בו מכונה "היפוך סותר" (אובורסיה). לפני שנבאר, אנו מוצאים כמועיל להזור בקצרה למושג "מחלקה" ולהביא כמה רעיונות חדשים המאפשרים לנו לדון בהיפוך סותר ביתר קלות. מחלקה היא אוסף כל הדברים שהם בעלי תכונה משותפת מסויימת, שאנו מכנים אותה מאפיין מגדיר-מחלקה, וכך, מחלקת כל בני-אדם היא אוסף כל הדברים בעלי התכונה של להיות בני-אדם, שהיא מאפיין מגדיר-מחלקה שלה. המאפיין מגדיר-מחלקה איננו חייב בשום אופן להיות תכונה "פשוטה", שכן כל תכונה מגדירה מחלקה, וכך, התכונה המורכבת של להיות איטר יד-ימין ואדום-שער וסטודנט מגדירה מחלקה — את מחלקת כל הסטודנטים איטרי יד-ימין ואדום-שער.

כל מחלקה קשורה למחלקה המשלימה שלה, והיינו אוסף כל הדברים שאינם משתייכים למחלקה המקורית. כך איפוא המשלימה למחלקת כל בני-האדם היא מחלקת כל הדברים שאינם בני-אדם. המאפיין מגדיר-מחלקה של המחלקה המשלימה הוא התכונה (השלילית) של לא להיות בני-אדם. המחלקה המשלימה של כל בני-האדם איננה מכילה בני-אדם אלא כל דבר זולתם: נעליים, ספינות, שעות-חיותם, כדורים — אולם לא מלכים, שכן מלכים הם בני-אדם. לפרקים נוה לדבר על המשלימה למחלקת כל בני-האדם כ"מחלקת כל הלא-בני-אדם". המשלים למחלקה המצויינת במונח S מצויין איפוא במונח "לא-S", ונוכל לדבר על המונח "לא-S" כמשלים של המונח S.

אנו משחמשים במלה "משלים" בשני מובנים: אחד במובן של משלים למחלקה, השני במובן של משלים למונח. שני המובנים, אם כי שונים, קשורים זה בזה בקשר הדוק מאוד. מונח מסויים הוא המונח המשלים למונח אחר, כאשר המונח הראשון מציין את המחלקה המשלימה למחלקה המצויינת ע"י המונח השני. חייבים אנו לשים לב כי כשם שמחלקה היא המשלימה למשלימה שלה עצמה, כך מונח הוא המונח המשלים למשלים שלו עצמו. מין חוק "שלילה כפולה" מעורב בזה, כך שאיננו צריכים להקדים סדרה של "לאים" למונח. הנה כך עלינו לכתוב את המשלים למונח "מצביע" כ"לא-מצביע", אולם עלינו לכתוב את המשלים למונח האחרון פשוט כ"מצביע" — ולא כ"לא-לא-מצביע". הובה עלינו להיזהר לא לשגות בין מונחים הופכיים ומונחים משלימים, כגון בניהוי "פחדנים" כ"לא-גיבורים". המונחים "פחדן" ו"גיבור" הם הפכיים, בכך ששום אדם איננו יכול להיות פחדן וגיבור כאחד, אולם לא כל אדם — ובוודאי לא כל דבר — חייב להיות זה או זה. לכן, המשלים של המונח "זוכה" איננו המונח "מפסיד", כי אם "לא-זוכה", שכן אף-על-פי שלא כל דבר — או אף לא כל אדם — הוא זוכה או מפסיד, בהחלט כל דבר הוא זוכה או לא-זוכה.

עתה, משהבנו מה משמעותו של משלים למונח, נקל לתאר את תהליך ההיפוך הסותר. בהיפוך סותר, מונח הנושא נשאר בעינו, וכך גם כמותו של הפסוק העובר היפוך סותר. בערכנו לפסוק היפוך סותר, אנו משנים את איכותו של הפסוק וממירים את מונח הנושא במשלים שלו. וכך, לפסוק A:

כל התושבים הם מצביעים.

ההיפוך הסותר הוא פסוק E:

שום תושב איננו לא-מצביע.

ברור כי שני פסוקים אלה שקולים מבחינה לוגית, ולכן כל אחד מהם יכול להיות מוסק באופן תקף ממשנהו. היפוך סותר הוא היסק ישיר תקף, כשמחזיר לים אותו על כל פסוק החלטי שצורתו תקנית. וכך לפסוק E:

שום ברור איננו נוגע-בדבר.

יש היפוך סותר שהוא פסוק A, השקול לו מבחינה לוגית:

כל הבוררים הם לא-נוגעי-בדבר.

באופן דומה, ההיפוך הסותר של פסוק I:

מתכות אחדות הן מוליכות.

הוא פסוק O:

מתכות אחדות אינן לא-מוליכות.

ולבסוף, לפסוק O:

אומות אחדות לא היו שואפות-קרב.

ההיפוך הסותר הוא פסוק I:

אומות אחדות היו לא-שואפות קרב.

המונח "מהפך סותר" משמש כדי לציין הקדמה של היסק ישיר בדרך ההיפוך הסותר, והמסקנה נקראת "היפוך סותר". כל פסוק החלטי שצורתו תקנית הינו שקול מבחינה לוגית להיפוכו הסותר, כך שההיפוך הסותר הוא צורה תקפה של היסק ישיר לכל פסוק החלטי שצורתו תקנית. כדי לקבל את היפוכו הסותר של פסוק, אנו משאירים בעינם את הכמות ואת מונח הנושא, משנים את איכותו של הפסוק וממירים את מונח הנשוא במשלימו. הטבלה דלהלן גותנת תמונה שלמה של כל ההיפוכים הסותרים:

היפוכים סותרים

מהפך סותר	היפוך סותר
A: כל S הוא P	E: שום S איננו לא-P
E: שום S איננו P	A: כל S הוא לא-P
I: S אחדים הם P	O: S אחדים אינם לא-P
O: S אחדים אינם P	I: S אחדים הם לא-P

הסוג השלישי של ההיסק הישיר שיש לדון בו איננו מביא שום עיקרון חדש, שכן במובן מסויים אפשר להעמידו על שני העקרונות הראשונים. כדי ליצור את הפסוק הנוגד לפסוק נתון, אנו ממירים את מונח הנושא שלו במשלים למונח הנשוא שלו וממירים את מונח הנשוא שלו במשלים למונח הנושא שלו. וכך, הנוגד לפסוק A:

כל החברים הם מצביעים.

הוא פסוק A:

כל הלא-מצביעים הם לא-חברים.

במבט אחד אפשר לראות בברור כי שני אלה שקולים מבחינה לוגית, ומוה מתחוויר כי נגידה היא צורה תקפה של היסק ישיר, כשמחילים אותה על פסוקי A.

אין הדבר מביא משהו חדש, שכן נוכל לקבל מכל פסוק A את הנוגד שלו, בכך שראשית נגיע להיפוכו הסותר, אחר-כך להיפוכו, ואחר-כך שוב ניצור את היפוכו הסותר, וכך, בהתחילנו מן הפסוק "כל S הוא P", אנו מנסחים את היפוכו הסותר כדי לקבל "שום S איננו לא-P", שהיפוכו הוא "שום לא-P איננו S", שהיפוכו הסותר הוא "כל לא-P הוא לא-S". הנה כי כן, הנוגד של כל פסוק A הוא היפוכו הסותר של היפוכו של היפוכו הסותר של הפסוק ההוא.

אם כי נגידה היא שימושית ביותר בטיפול בפסוקי A, היא צורה תקפה של היסק ישיר גם בהחילנו אותה על פסוקי O. וכך, הנוגד של פסוק O:

סטודנטים אחדים אינם אידיאליסטים.

הוא פסוק O המסורבל במידת-מה:

לא-אידיאליסטים אחדים אינם לא-סטודנטים.

אשר הינו שקול מבחינה לוגית לראשון. אפשר להוכיח את שקילותם הלוגית בכך שנפיק את הנוגד בלכתנו צעד-צעד דרך היפוך סותר, היפוך ושוב היפוך סותר, כמו בגזירה הסכמטית הזאת: "S אחדים אינם P" — היפוכו הסותר הוא "S אחדים הם לא-P", היפוכו הוא "לא-P אחדים הם S", והיפוכו הסותר הוא "לא-P אחדים אינם לא-S" (וזהו הנוגד).

באופן כללי, נגידה איננה תקפה לפסוקי I. זאת אפשר לראות בשימנו לב כי לפסוק האמיתי I:

אזרחים אחדים הם לא-אנשי קונגרס.

הנוגד הוא הפסוק השקרי:

אנשי-קונגרס אחדים הם לא-אזרחים.

הטעם שהנגידה איננה תקפה בדרך-כלל כשמחילים אותה על פסוקי I עשוי להיראות בנסותנו לגזור את הנוגד לפסוק I בלכתנו לפי הרצף היפוך סותר, היפוך והיפוך סותר. ההיפוך הסותר של פסוק I "S אחדים הם P" הוא פסוק O "S אחדים אינם לא-P", והיפוכו של זה איננו נובע ממנו בדרך-כלל. הנוגד של פסוק E "שום S איננו P" הוא "שום לא-P איננו לא-S", והוא איננו נובע בדרך-כלל באופן תקף מן הפסוק המקורי, כפי שאפשר לראות כשמבחינים כי לפסוק E:

שום מתאבק איננו חלוש.

שהוא אמיתי, יש כנוגד הפסוק השקרי:

שום לא-חלוש איננו לא-מתאבק.

בנסותנו לגזור את הנוגד לפסוק E בלכתנו ברצף היפוך סותר, היפוך והיפוך סותר, אנו מוצאים את הטעם לא-יתוקף זה. ההיפוך הסותר של פסוק E "שום S איננו P" הוא פסוק A "כל S הוא לא-P", ובדרך-כלל אי-אפשר להפכו באופן תקף — אלא בדרך של ההגבלה, אם אנו הופכים אותו בדרך ההגבלה כדי לקבל "לא-P אחדים הם S", הרי שמן הפסוק האחרון אפשר לגזור את ההיפוך הסותר "לא-P אחדים אינם לא-S", שאותו נוכל לכנות הנוגד בדרך ההגבלה. בסוג זה של נגידה נדון להלן בחלק הקרוב.

אנו רואים איפוא כי נגידה היא צורה תקפה של היסק ישיר רק כשמחיי לים אותה על פסוקי A ופסוקי O. נגידה איננה תקפה כלל וכלל לפסוקי I, ולפסוקי E היא תקפה רק בדרך ההגבלה. גם זאת נוכל להציג בצורת טבלה:

נגידה

הקדמה	נוגד
A : כל S הוא P	A : כל לא-P הוא לא-S
E : שום S איננו P	O : לא-P אחדים אינם לא-S (בדרך ההגבלה)
I : S אחדים הם P	(בדרך-כלל לא שקול)
O : S אחדים אינם P	O : לא-P אחדים אינם לא-S

קיימים סוגים רבים אחרים של היסק ישיר והם סווגו וכוננו בשמות מיוחדים, אולם הואיל ואין הם כרוכים בעקרונות חדשים, לא נדון בהם כאן.

תרגילים

I. נסח את היפוכיהם של הפסוקים הללו, וציין אילו מהם שקולים לפסוקים הנחונים.

- * 1. שום איש המתחשב בזולתו איננו נהג רצחני האדיש לחוקי התנועה.
- 2. כל בוגרי ווסט פוינט הם קצינים בצבא ארצות-הברית.
- 3. מכוניות אירופיות אחדות הן כלי-רכב עם על-מחיר ותח-יח.
- 4. שום זוחל איננו חיה בעלת דם חם.
- 5. מתאבקים מקצועניים אחדים הם גברים מזדקנים אשר אינם מסוגלים להרוויח לחמם בזיעת אפיהם.

II. נסח את ההיפוכים הסותרים של פסוקים אלה:

- * 1. אתלטים אחדים באוניברסיטאות הם מקצועניים.
- 2. שום חומר אורגני איננו מתכת.
- 3. אנשי-כמורה אחדים אינם מתנזרים.
- 4. שום גאון איננו קונפורמיסט.
- 5. כל העצמים המתאימים לשמש עוגני-סירות הם עצמים שמשקלם 35 קילוגרם לפחות.

III. נסח את הנוגדים לפסוקים הללו וציין אילו מהם שקולים לפסוקים הנחונים:

- * 1. כל העיתונאים הם פסימיסטים.
- 2. חיילים אחדים אינם קצינים.
- 3. כל הג'נטלמנים הם לא-מושחתים.
- 4. כל הדברים שמשקלם פחות מהמישים קילוגרם הם עצמים שגובהם פחות ממאה ועשרים סנטימטרים.
- 5. לא-אזרחים אחדים אינם לא-תושבי.

IV. אם הפסוק "כל הסוציאליסטים הם פציפיסטים" הוא אמיתי, מה אפשר להסיק על אמיתות או שקריות הפסוקים הללו:

- * 1. לא-פציפיסטים אחדים אינם לא-סוציאליסטים.
- 2. שום סוציאליסט איננו לא-פציפיסט.
- 3. כל הלא-סוציאליסטים הם לא-פציפיסטים.
- 4. שום לא-פציפיסט איננו סוציאליסט.

- * 5. שום לא-סוציאליסט איננו לא-פציפיסט.
- 6. כל הלא-פציפיסטים הם לא-סוציאליסטים.
- 7. שום פציפיסט איננו לא-סוציאליסט.
- 8. סוציאליסטים אחדים אינם פציפיסטים.
- 9. כל הפציפיסטים הם סוציאליסטים.
- 10. לא-פציפיסטים אחדים הם סוציאליסטים.

V. אם הפסוק "שום מדען איננו פילוסוף" הינו אמיתי, מה אפשר להסיק על אמיתות או שקריות הפסוקים הללו:

- * 1. שום לא-פילוסוף איננו מדען.
- 2. לא-פילוסופים אחדים אינם לא-מדענים.
- 3. כל הלא-מדענים הם לא-פילוסופים.
- 4. שום מדען איננו לא-פילוסוף.
- * 5. שום לא-מדען איננו לא-פילוסוף.
- 6. כל הפילוסופים הם מדענים.
- 7. לא-פילוסופים אחדים הם מדענים.
- 8. כל הלא-פילוסופים הם לא-מדענים.
- 9. מדענים אחדים אינם פילוסופים.
- 10. שום פילוסוף איננו לא-מדען.

V. השלכה ישית

על טענה אומרים שיש לה "השלכה ישית" אם היא טוענת בדבר קיומם של דברים מסוג מסוים כלשהו. למשל, לטענה "ישנם ספרים על שולחני" יש השלכה ישית, ואילו לטענה אין דריקניב אין השלכה ישית. נראה ברור, במיוחד לאור דיונו על המלה "אחדים" בתלקו הראשון של פרק זה, כי לטענות החלטיות יש השלכה ישית. פסוק I, "חיילים אחדים הם גיבורים", טוען כי קיים לפחות חייל אחד שהוא גיבור. והפסוק O, "חיילים אחדים אינם גיבורים", טוען כי קיים לפחות חייל אחד שאיננו גיבור. שני הפסוקים ההחלטיים טוענים כי המחלקות המצוינות במונחי הנושא שלהם אינן ריקות או אפס, דהיינו, שיש בהן איברים.

הריגים כביכול להשקפה זו הן טענות כגון "רוחות-רפאים אחדות מופיעות במחוזות שקספיר", וכן "אלים יווניים אחדים מתוארים באיליאדה". טענות אלה אמיתיות, על-אף העובדה כי אין רוחות-רפאים או אלים יווניים. אולם מעט מחשבה תגלה כי "הריגים" אלה נוסחו בצורה מוליכת-שולל.

אימרות אלה אינן טענות למעשה לקיומם של רוחות-רפאים או אלים יווניים; הן רק טענות כי טענות מסוימות אחרות נטענות או נרמזות במחוזות שקספיר או באיליאדה. טענותיהם של שקספיר והמרסו עלולות לא להיות אמיתיות, אולם אמת וברור כי כתביהם מכילים אותן או רומזים עליהן. ורק דבר אחרון זה נטען ב"הריגים" הנ"ל. מחוץ להקשרים ספרותיים או מיתולוגיים אלה, שהם נדירים למדי, אכן נודעת לטענות I ולטענות O השלכה ישית, כפי שהוסבר בקטע הקודם.

אם אנו מסכימים להניח כי לטענות I ולטענות O נודעת השלכה ישית, הרי שנובע מריבוע הניגודים המסורתי כי גם לטענות A ולטענות E נודעת השלכה ישית, שכן אם I נובעת באופן תקף מתוך A המתאימה לו בדרך של השתעבדות, ופסוק I טוען קיום, הרי שפסוק A חייב אף הוא לטעון קיום. באופן דומה, לפסוק E חייבת להיות השלכה ישית אם לפסוק O יש. (ההשלכה הישית של A ו-E נובעת גם מהשלכותיהם הישית של I ו-O, אם אנו מסכימים להניח את הוקף ההיפוך בדרך ההגבלה של A ושל הגנידה בדרך ההגבלה של E.)

בנקודה זו מתעורר קושי, אם לטענה A ולטענה O המתאימים יש השלכה ישית, הרי ששתיהן עלולות להיות שקריות. אם הפסוקים "כל הושבי מאדים הם בהירי-שער" ו"תושבים אחדים של מאדים אינם בהירי-שער" טוענים שניהם כי קיימים הושבי מאדים, הרי ששניהם שקריים אם מאדים איננו מיושב, ואם פסוקי A ו-O המתאימים עלולים להיות שקריים שניהם, הרי שאינם סותרים אחד-די. נראה איפוא כי משהו איננו כשורה בריבוע הניגודים המסורתי, נראה כי אם נכונים דבריו על המשעבדים A ו-E הגוררים את המשועבדים I ו-O, הרי שטעות היא לראות את פסוקי A ו-O המתאימים כסותרים זה את זה. נראה כי טעות היא לראות גם את I ו-O כמת-הפכיים.

נוכל להגן על ריבוע הניגודים המסורתי או לשקמו, בשם שנוכל לנהוג כך בקשר להיפוך בדרך ההגבלה או לנגידה בדרך ההגבלה — בהכניסנו את מושג ההנחה המוקדמת, כבר נתקלנו במושג זה בדוננו בהטעיית השאלה המורכבת. לתשובות (מורכבות) אחדות מהאיים המענה "כן" או "לא" רק אם מניחים מראש כי תשובה מסוימת כבר ניתנה לשאלה קודמת, וכך, תשובה "כן" או "לא" יכולה להינתן באופן סביר לשאלה "האם בזכות אח הכסף שגנבה?" רק אם מוכנים להניח מראש כי גנבת איזה שהוא כסף. באופן דומה, על ארבעת הפסוקים ההחלטיים שצורתם תקנית אפשר לומר כי הם מניחים מראש כי למחלקות שאותן הם מציינים אכן יש איברים.